

შპს „ფორმულა“-ს თვითრეგულირების ორგანოს

ლიანა მიშველიას

გვანცა თედიაშვილის

გიორგი დოლიაშვილის

სალომე კვირიკაშვილის

თამარი ჩხატარაშვილის

ზურაბ შელიას

იაგო შაკაიას

საჩივარი

მოგმართავთ საჩივრით, რაღა შეისწავლოთ 2020 წლის 13 ნოემბერს (გადაცემის სადავო ნაწილის ეთერში გასვლის ზუსტი დრო: 22:18 – 22:19) ტელეკომპანია „ფორმულა“-ს გადაცემაში - „პოლიტმეტრი“ მონაწილეების მიერ „მაუწყებელთა ქცევის კოდექსის“ 31-ე მუხლის და 33-ე მუხლის პირველი პუნქტის სავარაუდო დარღვევის შემთხვევა და ასევე, ამავე კოდექსის და საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული წესით მოახდინოთ შესაბამისი რეაგირება.

ფაქტობრივი გარემოებები

მოგახსენებთ, რომ 2020 წლის 13 ნოემბერს ტელეკომპანია „ფორმულა“-ს ეთერში გავიდა გადაცემა - „პოლიტმეტრი“, რომლის წამყვანია ვახო სანაია. სტუმრის- გიორგი ჯანელიძის მიერ გაკეთდა განცხადება, სადაც მან პარაოლიმპიელები შეურაცხმყოფელ კონტექსტში მოიხსენია. ასევე, აღსანიშნავია, რომ გადაცემის წამყვანიც და დანარჩენი სტუმრებიც დაეთანხმნენ პარაოლიმპიელების მიმართ შეურაცხმყოფელ განცხადებას და მათგან არც კი ყოფილა მცდელობა, რომ სტუმრის მიერ წარმოთქმული ფრაზა შეესწორებინათ. გიორგი ჯანელიძის მიერ გაკეთებული განცხადება იყო მადისკრიმინირებელი, რაც ხელს უწყობს პარაოლიმპიელების და ზოგადად შშმ პირების მიმართ სტერეოტიპული დამოკიდებულებების გაღვივებას.

გიორგი ჯანელიძის მიერ გაკეთებული განცხადება: „ეს ფორმატი, რაც მოიგონა “UEFA“-მ ჩვენთვის სასაგებლო იყო, მაგრამ დაახლოებით გავს, ოლიმპიადაზე რომ დაამატო

პარაოლიმპიელი. ამდენი ჯგუფის გამარჯვებულის დამატება იქ ევროპის ჩემპიონატში... ამ D ჯგუფში, ამ პარაოლიმპიელებში უხეშად რომ ვთქვათ...“¹.

სამართლებრივი დასაბუთება

მიგვაჩნია, რომ ტელეკომპანია „ფორმულა“-მ დაარღვია დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლი, რომელის მიზანს წარმოადგენს დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრა და ნებისმიერი ფიზიკური და იურიდიული პირისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი უფლებებით თანასწორად სარგებლობის უზრუნველყოფა. მოცემულ შემთხვევაში სახეზე გვაქვს დისკრიმინაცია შეზღუდული შესაძლებლობების ნიშნის მიხედვით. ასევე, დარღვეულია ამავე კანონის მე-4 მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულება, რომელიც აკისრია ნებისმიერ დაწესებულებას. მოცემულ შემთხვევაში, ტელეკომპანია „ფორმულა“-ს არ განუხორციელებია რაიმე მოქმედება, რითაც გააქარწყლებდა სტუმრის-გიორგი ჯანელიძის მიერ გაჟღერებულ მადისკირინირებელ ფრაზას პარაოლიმპიელების მიმართ.

მიგვაჩნია, რომ ტელეკომპანია „ფორმულა“-ს მიერ დარღვეულ იქნა „მაუწყებელთა ქცევის კოდექსი“-ის დებულებები. კერძოდ, მე-3 მუხლის თანახმად, მაუწყებელი ვალდებულია დაიცვას სამაუწყებლო პრინციპები. კერძოდ, „მიუკერძოებელობა და ზუსტი ინფორმაციის უზრუნველყოფა, სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება, ჟურნალისტთა პროფესიული თავისუფლება, სარედაქციო დამოუკიდებლობა და საზოგადოებრივი ანგარიშვალდებულება, სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა“². ასევე, „სხვადასხვა სოციალური ჯგუფის ინტერესების გათვალისწინება განურჩევლად მათი პოლიტიკური, კულტურული, ეთნიკური, რელიგიური, რეგიონული, ენობრივი, ასაკობრივი თუ გენდერული კუთვნილებისა“³.

საქართველოს მაუწყებელთა ქცევის კოდექსის უმთავრეს მიზანს წარმოადგენს თანაბარი პასუხისმგებლობით მოეკიდოს პროფესიული ეთიკის ნორმების დაცვასა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულებას, რაც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ზნეობისა და ადამიანური ღირებულებების დასაცავად, საზოგადოებრივი თანხმობისა და ტოლერანტობის განსამტკიცებლად.

„მაუწყებელთა ქცევის კოდექსი“-ის 31-ე მუხლის თანახმად, მაუწყებელმა თავი უნდა შეიკავოს ისეთი მასალის გამოქვეყნებისგან, რომელიც გააღვივებს სიძულვილს ან არატოლერანტობას რასის, ენის, სქესის, რელიგიური კუთვნილების, პოლიტიკური შეხედულებების, ეთნიკური, გეოგრაფიული ან სოციალური წარმოშობის საფუძველზე. გარდა ამისა, ამავე კოდექსის 33-ე მუხლის პირველი და მეექვსე პუნქტების მიხედვით, მაუწყებელს აქვს ვალდებულება თავი აარიდოს ეთნიკურ ან რელიგიურ კუთვნილებასა და უარყოფით მოვლენებს შორის დაუსაბუთებელი პარალელების გავლენას, მათ შორის ცალკეული პიროვნებების საქმიანობის ასოცირებას მთელ ჯგუფთან. ასევე, მაუწყებელმა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები უნდა აღწეროს არაშეურაცხმყოფელი ტერმინოლოგიით.

¹ <https://www.myvideo.ge/tv/formula/2020-11-13/22:18:25>

² „მაუწყებელთა ქცევის კოდექსი“, მუხლი 3, პუნქტი 1, ქვეპუნქტი „ა“

³ „მაუწყებელთა ქცევის კოდექსი“, მუხლი 3, პუნქტი 1, ქვეპუნქტი „ბ“

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების დაცვას, ფიზიკურ და მორალურ კეთილდღეობას და თანხმობის მიღებას. თუმცა, აღნიშნული ვალდებულების მიუხედავად, ტელეკომპანია „ფორმულა“-ს ეთერში სტუმრის მიერ გაკეთდა განცხადება, რომელითაც მოხდა პარალელის გავლება ქართულ ფეხბურთის წარუმატებლობასა და პარაოლიმპიელების ოლოპიადაში მონაწილეობას შორის, სტუმრის მიერ გამოთქმული მოსაზრება იყო უარყოფით კონტექსტში ნათქვამი, რითაც შერაცხყო პარაოლიმპიელები.

გარდა ამისა, მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონის 54-ე მუხლის თანახმად, მაუწყებლებს აქვთ ვალდებულება ახალი ამბების პროგრამებში უზრუნველყონ ფაქტებთან და მოვლენებთან დაკავშირებული ყველა საგულისხმო განსხვავებული აზრის სათანადოდ წარმოჩენა რომელიმე ჯგუფისა თუ აზრის დისკრიმინაციის გარეშე, რაც ვერ იქნა უზრუნველყოფილი „პოლიტმეტრის“-ს გადაცემაში, რადგან გიორგი ჯანელიძის მიერ გაკეთებული შედარება, აკნინებდა და შეურაცხყოფას აყენებდა როგორც პარასპორტს, ასევე პარაოლიმპიადას და პარაოლიმპიელებს.

მაუწყებელთა ქვევის კოდექსის მე-6 მუხლის თანახმად, დაინტერესებულ პირს საწყისი განცხადების გაკეთებიდან, მათ შორის, ფაქტის მოყვანიდან 10 დღის ვადაში უფლება აქვს მოსთხოვოს შესაბამის მაუწყებელს საწყის განცხადებაში მოცემული მცდარი ფაქტის თანაზომადი საშუალებებითა და ფორმით შესწორება ან უარყოფა საწყისი განცხადების ხანგრძლივობით და დაახლოებით იმ დროს, როდესაც გაკეთდა საწყისი განცხადება. გარდა ამისა, ამავე კოდექსის მუხლზე მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, დაინტერესებული მხარე არის ნებისმიერი პირი, რომელსაც ეხება ან რომელიც ნახსენებია პროგრამაში ან მაუწყებლის თვითრეგულირების ორგანოს გადაწყვეტილებაში.

საქართველოში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა დისკრიმინაცია დაცულია ეროვნული კანონმდებლობით. გარდა ამისა, ქვეყანაში მოქმედებს საქართველოს კანონი „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების შესახებ“, რეგულირების სფეროს წარმოადგენს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის დისკრიმინაციის გარეშე და სხვებთან თანაბარ პირობებში დამოუკიდებელი ცხოვრებისა და ცხოვრების ყველა სფეროში მათი სრულყოფილი მონაწილეობის ხელმისაწვდომობის ძირითად პრინციპებსა და მექანიზმებს, რათა მიღწეულ იქნეს დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის შესაძლებლობების განვითარება და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სრულყოფილი მონაწილეობა, საზოგადოებაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სტიგმატიზაციის პრევენცია და აღმოფხვრა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ექსპლუატაციისგან, ძალადობისგან, არასათანადო მოპყრობისა და დისკრიმინაციისგან დაცვა.

გაეროს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია შშმ პირთა უფლებების დაცვის თვალსაზრისით უმნიშვნელოვანესი საერთაშორისო დოკუმენტია, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობის გააზრებას ცვლის და მას ადამიანის უფლებებს, პიროვნების ღირსებასა და ნების ავტონომიურობის პრინციპებს აფუძნებს⁴. წინამდებარე კონვენციის მიზანია, „ხელი შეუწყოს, დაიცვას და უზრუნველყოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა თანაბარი უფლებებისა და ძირითად თავისუფლებათა

⁴ „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია“, პრემბულა

რეალიზება, მათი თანდაყოლილი პიროვნული ღირსების პატივისცემა.⁵ მიუხედავად ეროვნულ დონეზე, და არა მარტო, მოქმედი კანონმდებლობისა რელურ ცხოვრებაში შშმ პირები ბევრ წინააღმდეგობას აწყდებიან, ისინი ერთგვარად ქართული საზოგადოების მენტალობაში ქველმოქმედების ობიექტები არიან, რომლებიც დახმარებას საჭიროებენ. მათ უნდა ჰქონდეთ ყველა ის უფლება, რითიც საზოგადოების დანარჩენი ნაწილი სარგებლობს.

მოთხოვნის დასაბუთება

გიორგი ჯანელიძის მიერ გამოქვეყნებულ განცხადებაში, სადაც ის ბოდიშს იხდის „ფორმულა“-ს ეთერში გაკეთებული განცხადების გამო, განმარტავს, რომ პარაოლიმპიელების მოხსენიებით, შედარება გააკეთა ქართულ ფეხბურთთან. როგორც უკვე გავეცანით, გიორგი ჯანელიძის შეფასებები ქართული ფეხბურთის მიმართ, შეიცავდა დამაკნინებელ ტონს, ის არა ერთ გადაცემაში აღნიშნავდა ქართული ფეხბურთის მარცხს და მათ მოიხსენიებს, როგორც უნიჭოებს. შესაბამისად, მან პარაოლიმპიელებიც ამგვარ კონტექსტში მოიხსენია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგადად შშმ პირების მიმართ დისკრიმინაციული მოპრობის ფაქტები საკმაოდ ხშირია, ისინი მუდმივად ექცევიან საზოგადოების წნეხის ქვეშ, რადგან მათი ფიზიკური შეზღუდული შესაძლებლობები გაივიწყებულია მათ გონებრივ შესაძლებლობებთან და საზოგადოების უარყოფითი დამოკიდებულება ხელს უშლი მათ ინტეგრაციას საზოგადოებაში⁶. ხდება მათი შესაძლებლობების დაკნინება და რაც გამოიხატა კიდევ გიორგი ჯანელიძის განცხადებაში, რომელიც იყო მადისკრიმინირებელი. სწორედ ამგვარი განცხადებებით, მეტად ვუწყობთ ხელს სტიგმის გაღვივებას. სწორედ, მაუწყებლობას აკისრია ყველაზე დიდი პასუხისმგებლობა, რეკლამა გაუწიოს დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ქმედებებს და საზოგადოებას მიაწოდოს ჯანსაღი აზრი, რითაც ხელიეწყობა საზოგადოების აზრის ჩამოყალიბებას. ხაზი უნდა გაესვას, ინფორმაციის გავრცელების მამუტაბურობას, ვინაიდან „ფორმულა“-ს ეთერში გასული გადაცემის „პოლიტმეტრი“-ს გაშუქება მიმიდინარეობს ტელევიზიით. შესაბამისად, გონივრულია იმის აღბათობა, რომ მადისკრიმინირებელმა განცხადებამ უამრავ ადამიანში გააღრმავოს სტერეოტიპული და დისკრიმინაციული მიდგომები პარაოლიმპიელების და ზოგადად შშმ პირების მიმართ. მსოფლიო მასშტაბით, ძალიან ბევრი პროექტები და წამოწყებებია შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების დანარჩენ სოციუმში მეტი ინტეგრაციისა, ასეთია პარაოლიმპიური თამაშები, რომელიც ჩვეულებრივ ოთხ წელიწადში ერთხელ ტარდება და სადაც ერთმნიშვნელოვნად ფიზიკური ნაკლის მქონე ადამიანები იღებენ მონაწილეობას. ეს არის ჩვეულებრივი დონის შეჯიბრი, ანალოგიური სისტემით, რაც გულისხმობს იმას, რომ შშმ პირებსაც ისევე შეუძლიათ ბრძოლა გამარჯვებისთვის, როგორც ოლიმპიური თამაშებში მონაწილეებს.

აღნიშნულ ფაქტზე მსჯელობისას, მნიშვნელოვანი ყურადღება მიექცეს პარაოლიმპიელების და ზოგადად შშმ პირების მორალურ მდგომარეობას, რადგან აღნიშნული განცხადებებით მათ დიდი ზიანი ადგებათ. შერაცხყოფილები და იმედგაცრუებულები არიან. მოცემულ განცხადებას უკვე გამოეხმაურა ეტლით მოფარიკავე, პარაოლიმპიელი - ირმა ხეცურიანი და

⁵ „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია“, მუხლი 1

⁶ <https://clck.ru/S3Lip>

განმარტავს, რომ 21-ე საუკუნეში ამგვარი დამოკიდებულება შშმ პირების მიმართ, მიუღებელია. განცხადება გაკეთდა ასევე, საქართველოს პარაოლიმპიური კომიტეტის მიერ, სადაც განმარტავენ რომ შერაცხმყოფელი და მადისკრიმინირებელი განცხადება შშმ პირების მიმართ ყოვლად მიუღებელია.

მოთხოვნა

მოგეხსენებათ, დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ" კანონის 6.1 მუხლის თანახმად, დისკრიმინაციის აღმოფხვრისა და თანასწორობის უზრუნველყოფაზე ზედამხედველობას ახორციელებს საქართველოს სახალხო დამცველი. ამავე ნორმატიული აქტის 8.3 მუხლი კი ითვალისწინებს საქმის ზეპირი მოსმენით განხილვის შესაძლებლობას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მოგიწოდებთ:

1. განიხილოთ წინამდებარე საჩივარი და შეისწავლოთ საქმის ფაქტობრივი გარემოებები;
2. საჩივარი განიხილოთ ზეპირი მოსმენით.

განმცხადებლები:

ლიანა მიშველიას

(პ/ნ 62002001618; 08/03/1996 წ.; მის: თბილისი, მარუაშვილი ქ. N50; ტელ: 588 880 451)

ღ. მიშველია

სალომე კვირიკაშვილი

(პ/ნ 09001028377; 01/01/1997 წ.; მის: თბილისი, ევდოშვილის ქ. N18; ტელ: 598 862 962)

სალომე კვირიკაშვილი

იანო შაკაია (პ/ნ 62009007208; 31/10/1995 წ.; მის: ზუგდიდი, ცოტნე დადიანის ქ. N6; ტელ: 597 292 048)

ი. შაკაია

ზურაბ შელია (პ/ნ 51001028685; 24/06/1997 წ.; მის: თბილისი, მირიან მეფის ქ. N71ა;
ტელ: 577 348 395)

გვანცა თედიაშვილის (59001126483; 20/10/1997 წ.; მის: თბილისი, ვაჟა-ფშაველას N94;
ტელ: 598 979 850)

გიორგი დოლიაშვილი (პ/ნ 59001106841; 22/10/1997 წ.; მის: თბილისი, ზოგდან
ხმელინცკის N1; ტელ: 598 221 097)

თამარი ჩხატარაშვილი (01024051485; 20/0/1997; მის: ქ. თბილისი ზახტრიონის ქუჩა;
ტელ: 577466423)

